

Notat vedr. lovforslag nr. L 61

Om dansk tegnsprog og danske tegnsprogsbrugere

Dansk tegnsprog er et selvstændigt sprog og ikke, som mange tror, en variant af dansk udtrykt med tegn.

Tegnsprog er i Deklaration om Nordisk Sprogpolitik (Nordisk Ministerråd 2006) blandt de sprog i Norden som har en særstilling på linje med meänkieli, kvænsk, romani, jiddisch og tysk. Om de mål der er sat for arbejdet med opfølgningen af sprogdeklarationen står der bl.a.

”Den nordiske sprogpolitik har inden for verdenssamfundet et ansvar for at nationalsprog lever videre og udvikles, og at alle minoritetssprog kan fortsætte med at eksistere. Det er vigtigt, at også tegnsprogene får en stærk position”.

I de øvrige nordiske lande er tegnsprog anerkendt som minoritetssprog eller som sprog med særlig status. Der findes sproglove i Finland, Island og Sverige som fastsætter det nationale tegnsprogs status og udstikker retningslinjer for hvordan der skal drages omsorg for sprogets udvikling. I Finland og Island er der oprettet særskilte tegnsprogsnævn. I Norge, som endnu ikke har en sproglov, men en stortingsbeslutning der har samme funktion, drages der omsorg for tegnsprog gennem et særligt fagråd for minoritetssprog under Språkrådet. I Norge, Sverige og Finland har man endvidere en særlig lovmæssig beskyttelse af de øvrige sproglige minoriteter meänkieli, kvænsk, romani og jiddisch.

Man bør i forbindelse med fremsættelsen af lovforslag L61 være opmærksom på at andre sproggrupper som har en særstilling i Danmark, dvs. grønlandsk, færøsk og tysk, med henvisning til praksis i de andre nordiske lande ligeledes vil kunne gøre krav på at få anerkendelse på linje med tegnsprog.

Ganske vist er der færre tegnsprogsbrugere end brugere af fx dansk (ca. 4000 modersmålstalende), men ordforrådet og udtryksmulighederne er lige store da vi lever i den samme fysiske verden og har brug for at formidle vores tanker, følelser og ideer til hinanden, hvad enten det er med tale eller tegn.

Dansk tegnsprog er meget lidt beskrevet, og det er langt mere komplekst og resursekrævende at indsamle og beskrive ord til en tegnsprogsordbog end til en papirordbog som fx Retskrivningsordbogen. Det skyldes bl.a. at tegnsprog er et talesprog og ikke et skriftsprog. En forsvarlig dokumentation af dansk tegnsprog involverer bl.a. videooptagelser og en systematisk beskrivelse af håndstillinger, se fx www.tegnsprog.dk som er udviklet af Center for Tegnsprog på Professionshøjskolen UCC i samarbejde med Danske Døves Landsforbund. I Norge er en lignende ordbog udviklet af Statlig specialpedagogisk Tjeneste, men tilgængelig med et link fra Språkrådets hjemmeside.

På grund af det stigende antal cochlea-operationer der er foretaget i de senere år, falder antallet af tegnsprogsbrugere kraftigt. Der er i dag i Danmark kun en lille håndfuld døve børn af døve forældre som lærer tegnsprog i døveskolerne, hvoraf de fleste på nær to i de seneste år er blevet lukket. Alle andre børn med høretab bliver opereret og lærer dansk. Også voksne døve lader sig operere. Det bliver

H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V
Telefon: +45 33 74 74 00
Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
www.dsn.dk

således i stigende grad vanskeligt at finde naturlige sociale sammenhænge for tegnsprogstalende i nærmiljøet, og dermed begrænses antallet af situationer hvor tegnsproget kan udvikle sig.

Adgang til dokumenteret viden om tegnsprog via internettet, bl.a. i form af en tegnsprogsordbog, er et vigtigt redskab for at holde sammen på de meget spredte tegnsprogs miljøer i landet. I mange sammenhænge bruges også tegn til tale-systemet hvor man ikke bruger dansk tegnsprogs grammatik, men benytter sig af enkelttegn til at støtte taleforståelsen. Også disse grupper, typisk mennesker med forskellige typer af handicap, har glæde af en tegnsprogsordbog.

Om lovforslaget

Lovforslaget indplacerer opgaven om at følge udviklingen i dansk tegnsprog som stk. 5 i § 1 i Lov nr. 320 om Dansk Sprognævn.

”Dansk Sprognævn skal tilsvarende særskilt følge udviklingen i dansk tegnsprog”.

Udtrykket ”tilsvarende” medfører at de forudgående dele af § 1 (se nedenfor) også gælder for tegnsprog, og placeringen i § 1 indebærer at de efterfølgende paragraffer som regulerer Sprognævnets organisering og beslutningsprocesserne omkring dansk retskrivning, også gælder tegnsprog.

§ 1. Dansk Sprognævn har til opgave at følge det danske sprogs udvikling, at give råd og oplysninger om det danske sprog og at fastlægge den danske retskrivning.

Stk. 2. Sprognævnet skal

1. indsamle nye ord, ordforbindelser og ordanvendelser, herunder forkortelser,
2. besvare sproglige spørgsmål fra myndigheder og offentligheden om det danske sprogs bygning og brug, herunder give vejledning i stavning og udtale af udenlandske navne,
3. udgive skrifter om dansk sprog, navnlig vejledninger i brugen af modersmålet, og samarbejde med terminologiorganer, ordbogsredaktioner og offentlige institutioner, der autoriserer eller registrerer stednavne, personnavne og varenavne.

Stk. 3. Dansk Sprognævn skal arbejde på videnskabeligt grundlag. I sit arbejde skal nævnet tage hensyn til sprogets funktion som bærer af tradition og kulturel kontinuitet og som spejl af samtidens kultur og samfundsforhold.

Stk. 4. I sager, som vedrører forholdet til andre sprog, forhandler nævnet med tilsvarende organer i de pågældende lande. Nævnet skal især samarbejde med sprognævn og tilsvarende organer i Norden.

Det faglige ansvar

Dansk Sprognævn er ifølge den nugældende lov et navn for dansk retskrivning. Det er ikke et sprognævn for sprog i Danmark. Vi har ikke opgaver der svarer til vores nordiske søsterorganisationer som skal følge op på hvordan sprogbrugernes rettigheder varetages, fx i Norge overvåge at offentlige institutioner udsender informationer på nynorsk og bokmål.

Dansk tegnsprog er lige så forskelligt fra dansk som tyrkisk eller arabisk eller samisk – om ikke mere. Opgaven med at følge dansk tegnsprogs udvikling, herunder ”at indsamle nye ord, ordforbindelser og ordanvendelser, at besvare spørgsmål fra myndigheder og offentligheden om brug af sproget og at udgive

H.C. Andersens Boulevard 2
 DK-1553 København V
 Telefon: +45 33 74 74 00
 Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
 EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
 www.dsn.dk

skrifter og vejledninger om brug af sproget m.v.”, som beskrives i bemærkningerne til lovforslaget, kræver derfor en særlig ekspertise som Sprognævnet ikke har i dag.

Placering i Dansk Sprognævn af en enkelt medarbejder (et årsværk) til varetagelse af de opgaver som ifølge lovforslaget skal udføres, vil ikke kunne få den ønskede effekt, da nævnet ikke besidder den nødvendige ekspertise på tegnsprogsområdet. Et samarbejde mellem nævnet og et fagligt stærkt tegnsprogs miljø vil have større virkning.

Nævnet vil endvidere ikke kunne træffe en kvalificeret beslutning om brugen og beskrivelsen af tegn i tvivlsspørgsmål med udgangspunkt i den nuværende organisation. Der vil være brug for et særligt nævn eller råd som kan rådgive og vejlede den pågældende medarbejder og udstikke retningslinjer for arbejdet. Et sådant nævn bør være bredt forankret i de danske tegnsprogs miljøer.

Der bør under alle omstændigheder afsættes supplerende midler til dokumentation af dansk tegnsprog i form af et tegnsprogs korpus (videoptagelser af tegnsprog svarende til nævnets ord- og tekstsamlinger) og en tegnsprogs ordbog hvis opgaverne som er skitseret i lovforslaget, skal løses på en tilfredsstillende måde. Også dette arbejde bør superviseres af det særlige råd eller nævn. I modsat fald vil det blive den pågældende medarbejders personlige opfattelse af hvad tegnsprog er, der vil være styrende for de råd og den vejledning der gives, og dette er ikke i tråd med de principper som nævnet normalt arbejder efter.

Den organisatoriske indplacering

Sprognævnet mener at tegnsprog bør anerkendes, også med en form for lovgivning, og nævnet har støttet bestyrelsen for Danske Døves Landsforbund i deres bestræbelser på at få denne anerkendelse.

Men det vil være meget uheldigt hvis indplaceringen af tegnsprog kommer til at påvirke nævnets varetagelse af det danske sprog og de demokratiske beslutningsprocesser der er indbygget i lovkomplekset omkring Dansk Sprognævn. Nævnet har derfor gentagne gange anbefalet DDL at arbejde for et selvstændigt tegnsprogsnævn på linje med Dansk Sprognævn således at beslutninger omkring det danske sprog ikke påvirkes af tegnsprog og omvendt.

Hvis ansvaret for at følge dansk tegnsprogs udvikling skal placeres i Dansk Sprognævn, bør Sprognævnet laves om til et sprogråd som så er paraplyorganisation for hhv. et dansk sprognævn og et tegnsprogsnævn. På den måde får man en ligeværdig anerkendelse af de to sprog uden at sammenblende beslutningskompetencerne for de to sprog. Det er den model der følges i fx Finland og Island (se bilag).

I sin nuværende form kommer det foreliggende lovforslag i yderste konsekvens til at medføre at tegnsprogstalende kommer til at være med til at træffe beslutninger om hvordan vi varetager vores opgaver for det danske sprog og dansk retskrivning. Endvidere er det meget uklart hvordan beslutninger om tegnsprog skal tages, og hvordan ekspertise omkring tegnsprog skal inddrages.

Sprognævnet vil gerne varetage opgaven at være sekretariat for et tegnsprogsnævn og hjælpe og støtte omkring alle de formelle processer. Men det er meget

H.C. Andersens Boulevard 2
 DK-1553 København V
 Telefon: +45 33 74 74 00
 Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
 EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
 www.dsn.dk

vanskeligt at løse denne opgave og fortsat løse vores hovedopgave for det danske sprog med det forslag der er lagt frem nu.

Dansk Sprognævn står gerne til rådighed når det gælder om at etablere, forankre og drive et tegnsprogsnævn, men anbefaler at det konkrete arbejde med at følge og dokumentere tegnsprogets udvikling foregår i tilknytning til et fagligt miljø med ekspertise i tegnsprog og med de nødvendige resurser.

Sabine Kirchmeier-Andersen
Direktør
+45 26 84 63 70
sabine@dsn.dk

Bilag 1: Uddrag fra lovgivning vedr. tegnsprog og sproginstitutionernes organisering i hhv. Finland, Island, Norge og Sverige.

Bilag 2: Tegnsprogets stilling i Danmark. Uddrag af ”Rapport från Nordisk arbetsseminarium för språkvårdare i teckenspråk 22.-23. marts 2012”

Bilag 3: ”Døve vil have tegnsprog anerkendt som selvstændigt sprog”. Artikel fra Politiken 5.5.2012.

H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V
Telefon: +45 33 74 74 00
Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
www.dsn.dk

Bilag 1

Uddrag fra lovgivning vedr. tegnsprog og sproginstitutionernes organisering i hhv. Finland, Island, Norge og Sverige

Uddrag af den islandske sproglov (2011)

Article 5 The Icelandic state and local governments shall promote the development, studying, teaching and spread of Icelandic sign language, and shall otherwise support culture, schooling and education for the deaf, the hearing impaired and the deaf blind. The cooperation of the Icelandic Sign Language Council shall be sought with respect to sign language policy and the status of Icelandic sign language, see Article 7.

Article 7. The Icelandic Sign Language Council.

The Minister will appoint five members to the Icelandic Sign Language Council and an equal number of alternates. The Council shall be appointed in consultation with the School of Humanities of the University of Iceland, the Communication Centre for the Deaf and Hard of Hearing, groups representing the interests of the deaf and hearing impaired in Iceland, and the Association of Local Authorities in Iceland. The Minister will select the Chairman and Vice-Chairman of the Icelandic Sign Language Council.

The role of the Icelandic Sign Language Council is to advise the authorities on all matters relating to Icelandic sign language as well as to promote the strengthening of Icelandic sign language and its use in Icelandic society.

The office of the Icelandic Sign Language Council is located at the Árni Magnússon Institute for Icelandic studies.

Uddrag af Lag om Institutet för de inhemska språken (Den finske sprognævnslav 2011)

§3 Uppgifter

Till institutets uppgifter hör språkvård av finska och svenska språken, rådgivning och ordboksarbete samt forskning med anknytning till språkvård och ordboksarbete.

Institutet ska dessutom samordna språkvården av samiska, teckenspråk och romani.

§4 Språknämnder

I anslutning till institutet finns det språknämnder för finska språket, svenska språket och samiska språket samt språknämnder för teckenspråk och för romani. Nämndernas uppgift är att inom sitt respektive område utfärda rekommendationer av allmän eller principiell natur när det gäller språkbruket.

Uddrag af den svenske sproglov (2009)

De nationella minoritetsspråken

7 § De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V
Telefon: +45 33 74 74 00
Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
www.dsn.dk

8 § Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Det svenska teckenspråket

9 § Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket.

Den enskildes tillgång till språk

14 § Var och en som är bosatt i Sverige ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska. Därutöver ska

1. den som tillhör en nationell minoritet ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket, och
2. den som är döv eller hörselskadad och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket.

Uddrag af Förordning (2007:1181) med instruktion för Institutet för språk och folkminnen som er overordnet Språkrådet i Sverige

1 § Institutet för språk och folkminnen har till uppgift att bedriva språkvård och på vetenskaplig grund öka, levandegöra och sprida kunskaper om språk, dialekter, folkminnen, namn och immateriella kulturarv i Sverige.

Myndigheten ska främja utvecklingen inom sitt verksamhetsområde genom fördelning av statliga bidrag.

Myndigheten ska bedriva forskning inom sitt verksamhetsområde och verka för ökad kunskap i samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor.

Förordning (2012:309).

2 § Myndigheten ska särskilt

1. samla in, bevara, vetenskapligt bearbeta samt sprida kunskap och material om det svenska språket, de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romani chib, det svenska teckenspråket samt dialekter, folkminnen, folkmusik och namn i Sverige,
2. samla kunskap om och följa användningen av även andra språk i Sverige,
3. initiera och samordna lexikaliskt arbete i fråga om de främmande språk som är aktuella för tolk- och översättarutbildning samt vara engagerad i terminologiskt arbete som rör invandrarspråk,
4. ge råd och upplysningar i språkfrågor,
5. yttra sig i ärenden om fastställande av ortnamn och granska förslag till namn på allmänna kartor,
6. yttra sig i frågor om personnamn,
7. yttra sig i ärenden av språkpolitisk betydelse,
8. följa tillämpningen av språklagen (2009:600) och verka för att den offentliga förvaltningen använder svenska som huvudspråk och de nationella minoritetsspråken enligt gällande lagar och förordningar,
9. verka för att den offentliga förvaltningen använder ett vardat, enkelt och begripligt språk, bland annat genom att ge ut skrivregler för den offentliga förvaltningen,
10. följa och utvärdera klarspraksarbetet inom den offentliga förvaltningen,
11. främja språkteknologisk och terminologisk utveckling, och

H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V
Telefon: +45 33 74 74 00
Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
www.dsn.dk

12. verka för att den nordiska språkgemenskapen stärks. Förordning (2012:514).

Kulturdepartementets vedtægter for Språkrådet i Norge vedr. minoritetssprog, herunder tegnsprog (2012)

§ 1 Formål og opgaver

Språkrådet er statens fagorgan i sprogspørgsmål og skal særleg arbeida med å styrkja det norske språkets status i notid og framtid og å forvalta dei to offisielle norske språknormene. Språkstyrkingsarbeidet omfattar både norsk språk generelt og den nynorske målforma spesielt.

Språkrådet skal verna om den kulturarven som norsk skriftspråk og talespråk representerer, fremja tiltak som kan auka kunnskapen om norsk språk, fremja toleranse og gjensidig respekt i forholdet mellom alle som brukar norsk språk i den eine eller andre varianten, og verna om dei rettane som kvar enkelt borgar har når det gjeld bruken av språket.

Språkrådet skal også ta omsyn til den totale språksituasjonen i landet, slik denne kjem til uttrykk gjennom dei språklege interessene til nordmenn med samisk eller minoritetsspråkleg bakgrunn eller tilknytning.

Språkrådet skal observera og analysera aktuelle utviklingstrekk i heile det norske språksamfunnet og bør på eige initiativ leggja til rette for tenleg samarbeid med både private og offentlege aktørar innanfor ulike samfunnssektorar.

Språkrådet skal driva utoverretta informasjonsverksemd og i rimeleg omfang gi råd og rettleiing til alle som vender seg dit med språklege spørsmål.

§ 2 Rammer for verksemda

Språkrådet er administrativt underlagt Kulturdepartementet. Det består av eit fast sekretariat under leiing av ein direktør tilsett av departementet. Den øvste leiinga ligg til eit styre oppnemnt av departementet. Verksemda i sekretariat og styre skal så langt råd er byggja på eit førebuande arbeid i eit system av fagråd oppnemnde av styret.

Språkrådet skal følgja opp språkpolitiske mål og strategiar som blir fastlagde av overordna styresmakt. I enkeltspørsmål kan Språkrådet uttala seg og gi råd etter eige skjøen om kva tiltak som best tener språkpolitiske mål.

Språkrådet har ansvar for å ta språkpolitiske initiativ overfor relevante styresmakter og skal uttala seg om spørsmål som andre styresmakter legg fram for det.

Språkrådet skal representera Noreg i nordisk og internasjonalt språksamarbeid.

Om tegnsprog fra hjemmesiden for Språkrådet i Norge (2012)

Tegnspråk

Språkrådet arbeider for å styrke norsk tegnspråk. Her er de viktigste arbeidsfeltene våre:

- Vi svarer på spørsmål om tegnspråk
- Vi samarbeider med fagmiljøer og interesseorganisasjoner
- Vi informerer om bruk av tegnspråk i ulike sammenhenger
- Vi informerer om opplæring i tegnspråk
- Vi informerer om tegnspråkbrukernes språklige rettigheter

H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V
Telefon: +45 33 74 74 00
Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
www.dsn.dk

Norsk tegnspråk er anerkjent som et fullverdig språk. At språket er *fullverdig*, betyr at det har slik status at det kan brukes i alle sammenhenger, og at det har utviklet et spesialisert ordforråd som gjør at det er i levende bruk i alle deler av samfunnslivet, på alle språklige bruksområder og i alle språklige bruksfunksjoner.

Tegnspråk må ikke sees på som en kommunikasjonsmetode for mennesker med nedsatt funksjonsevne, men som ett av flere språk som benyttes i et mangespråklig samfunn.

I et språkpolitisk perspektiv må vi fastslå at tegnspråk har en grunnleggende verdi i seg selv, blant annet som identitetsmerke og ekte kulturuttrykk for en språklig minoritet i det norske samfunnet. Norsk tegnspråk er også et genuint norsk språk, en del av den norske kulturarven og ikke minst en del av det språklige mangfoldet i landet som vi alle har en særlig plikt til å ta vare på.

H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V
Telefon: +45 33 74 74 00
Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
www.dsn.dk

Bilag 2

Uddrag af Rapport från Nordisk arbetsseminarium för språkvårdare i teckenspråk 22.- 23. marts 2012

Tegnsprogets stilling i Danmark

Jette Hedegaard Kristoffersen (UCC, Center for tegnsprog)

Dansk tegnsprog er førstesprog for ca. 4000 danskere - dvs. for lidt under en promille af den danske befolkning. Vi regner med at ca. 20.000 mennesker dagligt anvender sproget enten privat eller i professionel sammenhæng.

I Danmark taler vi meget om at dansk tegnsprog ikke er anerkendt.

Vi kan skelne mellem forskellige former for anerkendelse af sproget:

1. Formel anerkendelse af dansk tegnsprog, hvor der ikke nødvendigvis medfølger nogen rettigheder for døve og ingen forpligtelser for det offentlige:

Danmark har ikke nogen sproglov og har derfor ingen steder hvor man kan skrive at dansk tegnsprog er et af de danske sprog. Der har flere gange været forslag om at få en sproglov i Danmark, men det er blevet afvist af et flertal hver gang.

2. Reel anerkendelse, hvor staten giver en række rettigheder og støtter tegnsprogets stilling:

- Vi har en statsunderstøttet tolkeuddannelse i Danmark og har haft det fra 1986 – uddannelsen varer tre et halvt år og bliver fra 2012 en professionsbachelor.
- Døvefilm finansieres af Socialministeriet og producerer udsendelser på dansk tegnsprog.
- Daglige nyhedsudsendelser, dokumentarprogrammer og f.eks. valgudsendelser bliver tolket til tegnsprog. De tekniske problemer som er nævnt i rapporten fra 2008 har fundet sin løsning. De tolkede udsendelser sendes på en særlig tegnsprogskanal og det betyder at tolkene fylder det meste af billedet – i stedet for at indtage et lille hjørne af skærmen.
- Man har ret til tolk på sin arbejdsplads
- Man har ret til tolk på sin uddannelse efter folkeskolen
- Man har ret til tolk til selvvalgte sociale begivenheder – dog kun ganske få timer årligt.
- Ordbog over dansk tegnsprog er udviklet på en offentlig bevilling
- Der er gudstjenester på tegnsprog, og indtil for nyligt skulle præster have bestået første år af tegnsprogstolkeuddannelsen før de kunne tiltræde et døvepræst-embede.
- En officiel oversættelse af biblen er under udarbejdelse
- Tegnsprog er et fag på døveskolerne men..

H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V
Telefon: +45 33 74 74 00
Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
www.dsn.dk

.. stort set alle døve børn bliver i dag CI-opereret i Danmark, og døveskolerne har meget få børn og er truet af lukning. I Danmark frarådes forældre til døve børn at anvende visuel kommunikation af nogen art, og tegnsproget opfattes i dag som et truet sprog, og døveskolerne er lukningstruede.

Ordbog over dansk tegnsprog var oprindeligt et offentligt finansieret projekt, men modtager i dag kun private midler.

To af hovedmålene er lige nu at få dansk tegnsprog anerkendt som et af de danske sprog, og at sikre at beskrivelsen af dansk tegnsprog kan videreføres.

I Danmark er tegnsproget ikke som i de øvrige nordiske lande, et af de sprog som vores sprognævn skal tage sig af – endnu.

Dansk sprognævn har en normativ rolle i forhold til dansk retskrivning, og har pligt til at udarbejde den danske retskrivningsordbog.

Sprognævnet har en deskriptiv rolle i forhold til dansk i øvrigt, og registrerer og rådgiver omkring hvordan det danske sprog bruges og udvikler sig. Til dette brug har sprognævnet bl.a. en stor samling af teksteksempler.

Den sidste del varetages for dansk tegnsprogs vedkommende af ordbog over dansk tegnsprog, men da der ikke har været offentlige bevillinger til dette arbejde siden 2009, er det meget lidt nyt beskrivelsesarbejde, der er blevet råd til.

Center for tegnsprog har siden 1976 undersøgt og rådgivet om dansk tegnsprog, og dette rådgivningsarbejde foregår stadig i ordbogsregi. Vi rådgiver kun på baggrund af viden vi kan finde i vores data, og har på ingen måde en normerende rolle – det er langt fra den danske tradition at være normerende om andet end stavning. Vi giver således heller ikke råd om dannelsen af nye tegn.

Der er nu søgt penge til at lave et egentligt korpus over dansk tegnsprog, således at man i højere grad kan finde svar på hvordan sproget tales og udvikler sig.

Siden 2000 har Danske Døves Landsforbund i samarbejde med Center for tegnsprog arbejdet for at dansk tegnsprog blev en del af de sprog som Dansk sprognævn beskæftigede sig med. Dansk tegnsprog er også et af de danske sprog, og det ville være godt om Danmark fulgte i de nordiske landes fodspor og lod sprognævnet tage sig af dansk tegnsprog også. Og heldigvis er vi på vej i den retning.

Regeringen har iværksat en kampagne der hedder Gang i sproget. Det er Dansk sprognævn der kører den, bl.a. i samarbejde med den statslige radio- og tv-kanal DR, og dansk tegnsprog har fået en plads i kampagnen. Der vil optræde indslag og fakta om tegnsprog på kampagnens hjemmeside, og Bo Hårdell – der er døv lingvist og skuespiller - var med til at åbne kampagnen med sin tale om sin kærlighed til tegnsprog på åbningskonferencen.

Dansk sprognævn og Ordbog over dansk tegnsprog er indgået i et samarbejde, og sprognævnet er også at finde både i Danske Døves Landsforbunds nye tegnsprogsudvalg og i den vejledende ekspertgruppe bag det nye korpusprojekt i

H.C. Andersens Boulevard 2
 DK-1553 København V
 Telefon: +45 33 74 74 00
 Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
 EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
 www.dsn.dk

Danmark. Det er et håb at samarbejdet mellem Dansk sprognævn, ordbogen og DDL kan bidrage til at få dansk tegnsprog officielt anerkendt som et af de danske sprog, og vi ser frem til at dette nyetablerede samarbejde mellem de nordiske landes sprognævn kan bidrage til at også dansk tegnsprog får sin officielle anerkendelse. Lad ikke blot dansk tegnsprog være en del af Danmarks historie, lad det også blive en **del** af Danmarks fremtid.

<http://nordiskateckensprak.files.wordpress.com/2012/06/rappo-rt-nordisk-arbetsseminarium-fc3b6r-sprc3a5kvc3a5rdare-i-teckensprc3a5k-20122.pdf>

H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V
Telefon: +45 33 74 74 00
Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
www.dsn.dk

Bilag 3

Politiken (web)

Kultur 5. maj. 2012 KL. 12.47

Døve vil have tegnsprog anerkendt som selvstændigt sprog

Danske Døves Landsforbund vil have tegnsprog anerkendt, men kulturministeren tøver.

Tegnsprog. Der er godt og vel 4.000 danskere, der har dansk tegnsprog som modersmål. Nu vil Danske Døves Landsforbund have tegnsprog anerkendt som selvstændigt sprog, ligesom alle andre lande i Norden har gjort det med deres tegnsprog.

Lotte Thorsen

Dansk tegnsprog er ikke bare et hjælpemiddel til folk, der ikke kan høre. Det er et selvstændigt sprog med sin egen grammatik, som burde anerkendes på lige fod med dansk.

Det mener Danske Døves Landsforbund (DDL), der i denne uge besøgte kulturminister Uffe Elbæk (R) for at bede om en officiel anerkendelse af dansk tegnsprog. Og et selvstændigt sprognævn, der kan registrere nye tegn og følge sprogets udvikling.

En status, tegnsprog allerede har i alle andre nordiske lande. Og som ville have en stor symbolsk betydning.

»Vi er en minoritetsgruppe på cirka 4.000 danskere, som har dansk tegnsprog som vores modersmål. Samfundets syn på tegnsprog er, at det er et hjælpemiddel. Men det er et sprog med eget ordforråd og egen grammatik, som er udviklet af døve, ligesom dansk er udviklet af hørende danskere«.

»Det er bare ikke anerkendt. Og et sprognævn for tegnsprog ville sikre, at sprogets udvikling blev fulgt, og at man kunne udbrede kendskabet til dansk tegnsprog«, siger lingvist og landsformand for DDL Janne Boye Niemelä.

Ikke nogen større udgift

Og ifølge Dansk Sprognævn er der intet til hinder for, at dansk tegnsprog får status af et selvstændigt sprog.

»Det har alle de egenskaber, som gør, at det kan betragtes som et selvstændigt sprog. Det har sin egen grammatik, sin egen udtryksmåde, det danner sine egne tegn og har en syntaks, som ikke ligner dansk«, siger nævnets direktør, Sabine Kirchmeier-Andersen.

Der faktisk synes, det er mærkeligt, at Danmark som det eneste land i Norden ikke anerkender tegnsprog som et sprog.

»Danmark gør rigtig meget for tegnsproget og har allerede de udgifter, der er knyttet til, at tegnsprogsbrugerne har rettigheder og skal kunne fungere godt i samfundet. Og derfor vil det ikke udgøre nogen større udgift at anerkende det og give det et sprognævn«, siger direktøren.

H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V
Telefon: +45 33 74 74 00
Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
www.dsn.dk

Minister har ingen penge

Men ifølge kulturminister Uffe Elbæk er den danske lovgivning ikke bygget til at kunne give symbolsk anerkendelse.

»I Danmark benytter vi kun lovgivningen til at håndtere konkrete problemstillinger. Vi har ikke nogen sproglov, og det skyldes netop, at man ikke vil lave symbolsk lovgivning«, siger han.

Og hvis Dansk Sprognævns opgave med at vejlede om og overvåge det danske sprog skal udvides til også at omfatte dansk tegnsprog, koster det penge.

»Nævnet har hverken ressourcer eller kompetencer til at løse en sådan opgave. Og den slags ekstramidler har vi desværre ikke«, siger Uffe Elbæk.

Elisabeth Engberg-Pedersen er professor i anvendt lingvistik på Københavns Universitet og har arbejdet med tegnsprog i årtier. Ifølge hende er det vanskeligt at give tegnsproget officiel anerkendelse, for sådan en har dansk heller ikke.

»Det står ikke i grundloven, at dansk er det officielle sprog i Danmark. Dansk har sin anerkendelse i kraft af en institutionalisering i bestemte kontekster. Men den officielle anerkendelse, danske døve gerne vil have af tegnsproget, findes heller ikke for dansk«, siger hun.

Til gengæld er der en undervisningsvejledning, en uddannelse som tegnsprogstolk, og døve har ret til tegnsprogstolkning i bestemte situationer.

Den europæiske sprogpagt

Til forskel fra alle andre minoritetssprog har dansk tegnsprog ikke et centrum et andet sted i verden, fortæller seniorforsker i Dansk Sprognævn Ole Ravnholt. Han sidder også i et dansk tegnsprogsudvalg, som er nedsat af DDL.

»Der er ikke andre end Danmark til at passe på dansk tegnsprog. Alle indvandrersprogene har jo andre lande, der tager vare på dem«, siger han.

Da Danmark i 2000 ratificerede den europæiske sprogpagt, som omhandler regionale sprog og mindretalsprog, var det på tale at tage dansk tegnsprog med, som man har gjort i eksempelvis Finland.

»Det blev afvist med den begrundelse, at tegnsprog ikke er et egentligt sprog, men et hjælpemiddel. Og det er simpelt hen forkert. Tegnsprog *er* et egentligt sprog«, siger Ole Ravnholt.

4.000 har dansk tegnsprog som modersmål

I Danmark får næsten alle døvfødte børn i dag tilbudt en CI-operation, hvor man indopererer et avanceret høreapparat. Men det er ifølge DDL's landsformand ikke ensbetydende med, at dansk tegnsprog uddør.

»Der er 4.000 danskere, der har dansk tegnsprog som modersmål. Og det får deres hørende børn også, for forældrene bliver ikke opereret. Der findes også en stor gruppe unge døve, som bruger tegnsprog, og som skal bruge det 60-80 år ud i fremtiden«, siger Janne Boye Niemelä.

H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V
Telefon: +45 33 74 74 00
Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
www.dsn.dk

I onsdags var hun til møde i Dansk Sprognævn, hvor det blev diskuteret, hvordan DDL og nævnet kan samarbejde:

»Vi har jo selv et under DDL med en repræsentant fra Sprognævnet, men vi ville gerne, at det lå under Kulturministeriet. Det er der ifølge ministeren ikke penge til, men vi har tænkt os at holde kontakten med ham. Det ville betyde så meget, at dansk tegnsprog får samme status som dansk. Vores selvværd ville få et boost af det. Og vi ville komme til at føle os mere som en del af det danske samfund«.

H.C. Andersens Boulevard 2
DK-1553 København V
Telefon: +45 33 74 74 00
Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74

CVR-nr.: 59190628
EAN-nr.: 5798000794283

adm@dsn.dk
www.dsn.dk